

Evropská paměť ve středoevropském zrcadle

16.6.2025 - | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

Na Evropském sympoziu paměti vystoupil také ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů docent Ladislav Kudrna s mimořádně ceněným příspěvkem. V rámci závěrečného panelu debatovali účastníci na téma „odkaz Helsinek“ v globálním kontextu. Zazněly zde příspěvky na téma proměny mezinárodních vztahů, jak či zda změnila rusko-ukrajinská a izraelsko-palestinská válka význam Helsinského závěrečného aktu, role a význam lidských práv po více než padesáti letech. Jeden z nejvýraznějších příspěvků závěrečného dne konference však přednesl Ladislav Kudrna, který se v rámci panelu zaměřil především na složitý a dosud nedokončený proces vyrovnávání se s komunistickou minulostí v posttotalitních zemích.

Téma, které rezonuje: „Mezi pamětí a politizací - sdílené dědictví totality“

Ve svém příspěvku Ladislav Kudrna otevřeně a s akademickou přesností poukázal na klíčové překážky, které brání vzniku společného evropského narativu o 20. století. Pozornost publika vzbudila především část, ve které šéf ÚSTR akcentoval zakořeněné rozdíly vnímání historické zkušenosti a kulturní paměti mezi bývalými západoevropskými demokraciemi a zeměmi, které prošly totalitní vládou. Absence společné paměti však zdaleka není pouze otázkou historie, promítá se zásadním způsobem i do současnosti v oblastech politiky vybraných zemí, vnímání mezinárodních hrozeb a v neposlední řadě se promítá také v oblastech obrany/ ochrany fungování demokratických institucí.

Ladislav Kudrna přinesl do Helsinek autentickou reflexi dědictví komunismu

Globální rozměr: Paměť jako nástroj geopolitiky

Rozsáhlý příspěvek vynikl také díky propojení historické reflexe s geopolitickými trendy současnosti. V době, kdy se autoritářské režimy aktivně snaží přepisovat dějiny a manipulovat kolektivní paměť, nabývá takovýto apel na obranu historické pravdy a etiky výkladu dějin na mimořádném významu. Ředitel ÚSTR také vyslovil varování před relativizací zločinů komunismu, které je dnes patrné nejen v některých evropských státech, ale také v mezinárodním diskurzu.

Jeho analýza vyzněla jako naléhavé, ale i konstruktivní volání po evropské jednotě v přístupu k totalitní minulosti. V tom spočívá klíčový přínos jeho vystoupení – nejen připomenout, ale aktivně hájit hodnoty svobody, demokracie a lidských práv, na kterých má být postavena evropská identita.

Kvalita i odvaha

Účastníci panelu, mezi kterými byl například finský historik Bradley Reynolds nebo Rasa Juknevičienė z **Evropského parlamentu** pak v rámci neformálního networkingu ocenili vysokou odbornou úroveň Kudrnova příspěvku s konstatováním, že dané vystoupení přineslo nejen hluboký historický vhled, ale zároveň otevřelo prostor pro diskusi o současné politické odpovědnosti historických institucí, neboť musí být stále připomínáno, že svoboda není samozřejmostí a paměť nesmí být redukována prostřednictvím hesel.

ÚSTR jako partner evropského dialogu

Ladislav Kudrna svým vystoupením potvrdil, že Ústav pro studium totalitních režimů zůstává důležitým partnerem v evropské diskusi o paměti, zločinech totality a historickém vzdělávání. Jeho důraz na mezinárodní spolupráci, sdílení archivních zdrojů a etické výklady historie reflektoval ambici nejen české, ale širší střeoevropské akademické sféry aktivně spoluvytvářet jednotný evropský paměťový prostor.

Příspěvek Ladislava Kudrny na Evropském sympoziu paměti 2025 nebyl jen dalším akademickým vstupem. Byl to důrazný apel odborníka, historika a občana, který nezapomíná, že za každým datem a dějinnou událostí stojí lidské osudy, utrpení, i touha po svobodě. A právě jejich zachování - v pravdivé a otevřené podobě - je i v roce 2025 výzvou, které se Evropa nesmí vyhnout.

<https://www.ustrcr.cz/evropska-pamet-ve-stredoevropskem-zrcadle>